

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Meyeri S. Literarum Doct. & Prof. Uxor Christiana Sive De Conjugio Inter Duos Deque Incestu Et Divortiis, Dissertationes Tres

Meier, Johannes

Amstelædami, 1688

Cap. III. Vtrum Gen. I. 28.. Conjugium sit institutum, ut contendunt
Polygami, an vero Cap. II. 24?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40272

Ideoque mirum non est, permittere Deum, ut talis deseratur uxor, & maritus ab ea ac liberis, tanquam propriis visceribus, in pœnam divellatur, ne genus sanctum cum profano permisceatur Deut. xxv. 10. Neh. xlii. Esr. x. Si vero Judæus eam omnino retinere voluerit, coram magistratu, post libertatis suæ renunciationem factam, perforata aure, perpetuo servitio defungi debuit, quod iterum grave accidit. Quo alludi videtur Psal. xl. 7. Tantum de genuino institutionis sensu, qui tamen infra clarius, discussis adversariorum objectionibus.

CAPUT III.

Utrum Gen. I. 28. conjugium sit institutum, ut contendunt Polygami, an vero Cap. II. 24.

I. SENSU legis investigato, instituti ratio postulat, ut argumenta, quibus sanctam hanc institutionem Polygamix patroni supra nominati impetere non cessant, discutiamus, & munimenta ac præsidia, quibus Theophilus, inde a Thesi xvi. usque ad xxxii. *polygamiam simultaneam virilem*, sive conjunctionem unius mariti cum pluribus uxoribus, divinæ creationi, seu primæ conjugii institutioni non repugnare, magno molimine probatum ivit & stabilire conatus est, subruamus. Dissimulatis enim fere verbis primi instituti Gen. II. 24. quæ nobis ubique, ipsis nunquam sunt præsidio, solummodo inculcat legem illam generalem Gen. I. 28. *Crescite & multiplicamini*, in qua propugnaculum omnium firmissimum se habere putat, aliaque id genus, quæ propugnandæ suæ hypothese maxime inservire judicat.

II. Cum quibus conspirant, quæ Athanasius fusius edisserit ad thesin secundam p. 17. & sextam decimam p. 100. 145. 146. 493-496. nimirum illam conjugii institutionem non esse demum factam cap. II. sed I. 28. Geneseos; ex secundo capite tantum colligi mutuam adhæsiōem, & indissolubile vinculum conjugii, ex cap. III. dominium mariti in uxorem absolutum, illimitatam uxoris subjectionem, & partum dolorosum, ex cap. IV. numerum uxorum pluralem, Deo non ingratum, sequentibus capitibus, Abrahami, Nachoris, Esavi & Jacobi exemplis confirmatum. Addit Simeonis, Elkanæ, Gideonis, Saulis, Davidis, Salomonis exempla polygamica, atque ex his omnibus naturam conjugii explicandam esse.

esse docet. Unicum exemplum Adami Gen. 11. non sufficere, quasi esset unica totalis & adæquata norma omnium de conjugio occurrentium controversiarum. Neque ex eo, quod Christus Matth. xix. alleget Caput. 11. Geneseos, & primum conjugium Adami, consequi, esse tum institutum, quemadmodum ex eo, quod Petrus conjugium Abrahami, & Paulus fidem Abrahami Rom. iv. allegent, non sequitur, illa tempore Abrahami demum institui cœpisse. Huc omnia redeunt, quæ urget, ad probandum, capite 11. Geneseos conjugium non esse institutum: quibus tamen subruendis munimentis, machinis non est opus, ut quæ mole ruant sua.

III. Ut igitur primum intelligamus, ex quo Capite norma conjugii explicanda sit, expendatur, quæso, & paullo diligentius inspiciatur historicus ordo Mosaicæ narrationis, quam ipsa temporum ratio exhibet, quo pacto, quid veritati consonum, quid dissonum sit, manifestum fiet; siquidem ex non observata Mosaicæ narrationis serie hoc figmentum pullulare videtur. Exactum ordinem Moses observavit in iis, quæ primis septem diebus mundi facta sunt, quia singulis diebus sua sigillatim opera, suosque eventus adscripsit. A capitis 1. com. 1. ad cap. 11. com. 3. series immutanda non est. Quæ sequuntur, a capitis secundi commate 4. usque ad finem capitis, citra ullam temporis notationem scripta sunt, ut liqueat, non eo ordine gesta, quo recensentur, sed primo illi septiduo, convenienti loco, lingula interserenda.

IV. Notandum itaque, sexto die creationis, post animalia terrestria, hominem productum, secundum utrumque sexum, quæ productio in genere facta traditur Gen. 1. 27. sed particulariter mox describitur productio viri cap. 11. 7. 8. 15. 18. & mulieris comm. 21. 22. cum annexa lege matrimoniali comm. 23. 24. quam ordine excepit id, quod legimus capitis primi commate 28. saltem quantum ad homines attinet; Deum nempe illis benedixisse, fructificationis & multiplicationis præceptum dedisse, dominium in animantia concessisse, de cibo providisse comm. 29. 30. & eum fructus arboris scientiæ boni & mali utrique prohibuisse cap. 11. 16. 17. ut ex filo narrationis sequitur. Evidens enim est ex contextu, verba Gen. 11. 21. 22. 23. 24. quibus Evæ productio, ejusdem ad Adamum adductio, & lex matrimonialis exprimitur, tam arctò inter sese cohærere vinculo, ut divelli, aliæque intercedere nequeant. Neque etiam benedictio solum Adamum

respicit, sed simul Evam, quæ præcedenti commate 27. producta legitur.

V. Catharinus putat die septimo conditam, quia Gen. 11. 2. complevit Deus opus die septimo. Id autem contra cap. 1. 27. statuitur. Cl. Burmannus, qui nunc *εν αἰγίοις*, existimavit quidem, Evam die sexto non esse creatam, eo quod animalibus prius nomina imposita, aliaque augusta & varia opera peracta sint Gen. 11. 8. 15. 19. quæ uno die fieri non potuerint. *Synops. Theol.* l. 1. c. XLII. §. 115. Ast hæc difficultas facile removetur, si perpendatur, quod licet non omnia momento, brevissimo tamen tempore, expedita sint Psal. xxxiii. 9. & sex dies, quibus omnia condita, non artificiales, sed naturales lucidi fuerint; animalia quoque, quorum exactissimam naturæ cognitionem habuit, jussu creatoris prodierint, neque somnus Adami, & Evæ fabricatio aliquot horas duraverint. *Abarbenel in Pentat.* fol. 38. 4. *eodem*, inquit, *die, quo Deus creavit Adamum, etiam uxorem ejus condidit, eis benedixit & nomen collectivum Adam ipsis imposuit.* Ex quibus omnibus satis apparet, frustra supponi, mandatum illud *crescendi* Gen. 1. 28. sicut in narratione Mosaica antecedit, revera antecessisse institutionem, sive verba illa Gen. 11. 24. Hæc est una solutio.

VI. Huic accedit, quod capite primo omnia Dei opera strictim continua ferie a Mose percenteantur, secundo autem exegetica instituatur *ἀνακεφαλαίωσις*, non omnium, quæ dixerat, sed eorum duntaxat, quæ hominem concernebant, & ad ejus historiam contextendam faciebant. Sive igitur cum nonnullis dicas, verba illa Gen. 1. 28. esse benedictionis potius quam jussionis, quod tamen aliter demonstratum; sive cum Hebræis distinguas mandatum solis hominibus datum, ut Deus tam nobilem creaturam affatu & manifestatione sui dignatus, brutis autem animalibus solummodo benedixisse statuatur; sive leges tam brutis, quam hominibus, istis verbis latas censeas: hoc saltem evidens est cuique textum inspicienti, capite primo enarrari benedictionem communem, sive leges generales, cum homines tum bruta concernentes, quarum prima est lex de multiplicatione per generationem, in qua Deus concursum suum promisit sua benedictione, quæ generalis admodum est, quemadmodum comm. 11. 12. ipsis arboribus Deus benedixit, & virtutem se multiplicandi attribuit. Lex secunda est dominii ab hominibus in bruta exercendi com. 28. Tertia cibaria com. 29. 30.

VII. Sed

VII. Sed vero capite secundo Geneseos ea, quæ hominem attinent, amplificat & specialius enarrat, atque ea occasione etiam nonnulla non sexto, sed & præcedentibus diebus facta, a com. 4. ad finem. Expositæ igitur hominis creationi com. 5. 6. 7. subjungit gubernationem com. 8. seqq. quæ speciales leges indicat, quarum duabus prioribus, de labore & cibo comm. 15. 16. 17. occasionem dedit paradus comm. 8. seqq. Tertiæ vero speciali legi de conjugio, quod describit a modo contrahendi, scilicet consensu contrahentium, & a norma contractus in futurum sancita a Deo comm. 24. occasionem præbuit creatio mulieris, cujus causa erat indigentia hominis, comm. 18. ac modus creationis, si-ve formatio mulieris ex viro com. 21.

VIII. Ut ergo generalem legem cibariam Deus homini dedisse, & omnes herbas, omnesque fructus arborum ordinasse dicitur Gen. 1. 29. Capite 11. autem com. 16. 17. illam limitasse, & unius arboris fructum prohibuisse legitur; ipsaque lex amoris erga creaturas connata, post lapsum restrictionem accepit, Deo quorundam odium præcipiente Gen. 11. 15. ita quoque legem multiplicationis generalem, capite primo datam, Moyses enarrat: sed secundo capite lege speciali homines circumscriptos, testatur, dum creator generi humano conjunctionem unius maris & unius foeminae, eamque liberam, arctissimam & indissolubilem imperavit, qualis non est conjunctio brutorum, de quibus latius theses superiores.

IX. Quod autem conjugii naturam explicandam esse autemet, non tantum ex capitibus primo, secundo & tertio Geneseos, verum etiam ex capite quarto & sequentibus, nec non exemplis Abrahami, Nachoris, Esavi, Jacobi, aliorum, id falsissimum esse, nemo non videt. Confundit enim principium, quod ultra tertium caput Geneseos non est extendendum, cum principiatio, reliquis capitibus comprehenso. Origines rerum, earumque leges & gubernatio capite primo & secundo recensentur, sed capite tertio origines restitutionis, & quadantenus nova gubernatio; atque ita hisce tribus capitibus prioribus, omnium operum Dei *Principium* exhibetur, quod Christus respicit. Matth. XIX. 4. 5. Atque hæc ratio est, quare illud alleget, nobisque sufficere debeat unicum exemplum primi hominis, quod naturam conjugii explicet, ejusque normam constituat. Quod clarius est, quam ut longa demonstratione uti necesse sit.

E 3

X. Sed

X. Sed enim quarto, & reliquis capitibus Geneſeos, nihil legitur de conſtitutione naturæ, vel nova a Deo introducta gubernatione, cum a Moſe recitentur, quæ poſt dies principii (quos *tempora ſecularia* Rom. xiiii. 25. 2 Tim. i. 9. excipiebant) facta ſunt & inventa in mundo; & potiffimum quæ in Eccleſia geſta, ſicuti cap. iv. 17. ſeqq. propagatio ſeminis ſerpentis, quod Gen. iii. 15. fundatum narratur, a quo deducti filii Dei cap. vi. 3. Peccatur ergo Elencho parium, Dei & Adami integri exemplum norma, non Lamechi & aliorum. Neque valet conſequentia a facto cum mandato ad factum ſine eo. Exempla hominum, etiam ſanctorum, ſemper ſunt exigenda ad exemplum Dei & Chriſti Salvatoris, antequam ea ſecure & bona conſcientia imitari liceat, docente Apoſtolo Eph. v. 1. 1 Theſſ. i. 6. 1 Cor. xi. 1. Facti ſunt, non juris, praxeos, non legis, nec regula eſſe poſſunt, uti eſſe debent præcepta. Unde intelligitur, quo jure *Athanaſius* ſimbriam legis hac in parte extendat, velitque a Deo præcepta vel probata, quæ minime talia.

XI. Si quærat de natura & norma cultus divini, & juſtiæ erga homines exercendæ, ad leges illas Exodi xx. xxi. xxiii. aliſque in locis enarratas, recurrendum, quia non deſunt Sanctorum exempla, qui verum licet Deum coluerint, habuere tamen ſuos nævos, ut multis demonſtrari poſſet. Sufficiat nobis allegaſſe unicum exemplum Aaronis, vitulum aureum, contra expreſſas leges recens latas, formantis & colentis Exod. xxxii. De lege Iſraëlitarum regibus præſcripta Deut. xvii. 14. ſeqq. 1 Sam. x. 25. non eſt judicandum ex facto nonnullorum, qui eo ſunt abuſi, dominium vertendo in tyrannidem, poteſtatem in licentiam, ſicut prædictum 1 Sam. viii. 11. Et manifeſtum eſt, quo longius abſuere mortales a primo initio conſtitutæ Eccleſiæ tam in V. quam in N. T. eo gravioreſ irrepiſſe erroreſ; quod multis illuſtrari poſſet exemplis cum ſacris tum exoticis, ſicut ſeculo quinto, & ſequentibus poſt Chriſtum natum, nova ſenſim Chriſtianiſmo facies inducta. Neque prima mundi ætate & infantia, negari poteſt in actionibus & operibus impietas, in cultu idololatria, tyrannis in politia, in ſocietate libido, promiſcua Venus, unde Sethitarum ad Cainitas defectio Gen. vi. 1. quibus procul dubio vitiis annumerari debet Lamechi Cainitæ Polyga-

Iygamia Gen. iv. de quo sicut & reliquis allegatis exemplis, postea plenius & prolixius.

XII. Mirari subit, *Ath. Vincentium* ausum esse dicere, ex eo, quod Christus Matth. xix. 4. 5. alleget primum principium Gen. ii. 24. non sequi illud tunc esse institutum. Id extra controversiæ aleam positum est, dictionibus istis ἀπ' ἀρχῆς a principio, Salvatorem initium mundi, naturæ a Deo institutæ, & rerum omnium ortum indigitare: neque enim aliter locus iste explicari potest, si audiatur Syrus interpres, qui voces illas per מן בראשית expressed, digitum intendens in primam vocem מן בראשית in principio Gen. i. i. qua principium generale omnium rerum denotatur. Syriace autem Christus locutus est. Apud Marcum cap. x. 6. hanc addit explicationem, ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως a principio vero creationis, sive rerum conditarum, marem & fœminam fecit Deus; idemque ἀρχὴν κόσμου, principium mundi vocat Matth. xxiv. 21. quod est ראשית דברו principium via ejus Prov. viii. 22. cum ad opera externa progressus est Deus. Id autem late sumitur de sextiduo integro Gen. i. quo producta cœlum & terra Neh. ix. 6. & jacta mundi fundamenta Eph. i. 4. Apoc. xiiii. 8. cui accedebat septimus dies Gen. ii. 2. quo finito, a principii descriptione Moses abstinuit.

XIII. Christo igitur ad illud principium, ad illum ordinem Dei, hæc personas, Adamum & Evam, desponsantis, Gen. ii. 24. conscientiam Phariseorum provocante, quis dubitet, conjugium tunc esse institutum? quod etiam non negat *Daph. Arcuarus* pag. 59. seq. cum primis pag. 65. 66. verba multiplicationis Gen. i. conjuncta esse cum verbis institutionis Cap. ii. quamvis diversis capitibus narrentur, non posse tamen seorsim intelligi, quemadmodum a nobis id supra demonstratum. Neque quisquam inficias iturus est, plerasque leges omnium rerum, ex primis legibus creationis petendas esse, quia *opera illa omnia Deus sapienter fecit* Psal. civ. 24.

XIV. Et facile poterit quivis non omnino hebeti ingenio præditus intelligere, longe aliam esse rationem exempli Abrahami & Saræ, quod *Athanasius* ex 1 Petr. i. 1. 6. producit, cum illud Apostolus non proponat tanquam normam conjugii, aut tanquam principium & institutionem, sed ad Judæos dispersos scribens, mulieribus inculcet subjectionem, quo fine non poterat magis conveniens

niens exemplum citare, quam Abrahami & Saræ, in quod intueri jubentur *Jes. LI. 2.* ut quorum facti essent & esse vellent filii & filia, unde Abraham totius generis parens appellatur *Rom. IV. II. 12.* sicut Sara mater *Jes. LI. 1. 2.* quæ viri potestatem agnovit, & suam subjectionem professâ, virum Dominum appellavit *Gen. XVI II. 12.* idque juxta principium & institutionem *Gen. I II. 16.* Quamvis illic conjugium non institutum, sed major mulieri subjeçtio mandetur, marito ampliore dominio tributo, quod onus conjugio accessit, cum a nativa perfectione degenerans variando regimini causam dedit.

XV. Mulier enim docendi provinciam usurparat, hinc Deus novas in eam leges tulit, pœnam definiens, qualis præter alias hæc est, quod non amplius societas, sed subjeçtio futura sit, quæ ante voluntatis, nunc servitutis. Hæc est *תפוסה discursatio tua*, ut cum desiderio, quemadmodum vertit Onkelos, ad mariti placitum movearis; vel *appetitus tuus*, qui ante erat meri amoris, nunc etiam servitutis erit, cum molestia conjunctæ, nec sine lucta & repugnantia, qua mulier dominium viri tolerare, seque submittere tenetur, siquidem, recte notante Grotio, libertatis ejus immunitio ista locutione significatur. Inter homines Deus dominium partitus erat *Gen. I. 26. 27. 28.* muliere constituta socia, utpote quæ tunc nondum fuit vas infirmius, quod demum post lapsum evasit, peculiaribus infirmitatibus, & huic pœnæ obnoxia, ut maritus ei dominaretur & imperaret, pro eo, quod huic præceperat comedere de fructu vetito, quæ pœna est mensura pro mensura, sicut interpretatur vocem *תפוסה R. Bechai in Legem f. 13. 4.*

XVI. Fallax ergo consequentia: Si allegante Christo *Matth. XIX.* caput secundum *Geneseos*, & primum conjugium Adami, sequatur, hoc tunc esse institutum, etiam allegante Petro conjugium Abrahami & Saræ, quod illa (juxta *Gen. I II.*) maritum vocaverit Dominum, sequetur, conjugium tempore Abrahami, aut *Gen. I II.* institutum. Cum Petrus mulieres adhortetur, ut sint imitatrices Saræ, Deo morem gerentis, atque novam legem in sexum muliebrem post lapsum latam observantis, haud secus ac Apostolus Gentium volebat, *Corinthios* sui esse imitatores, sicut ipse Christi *I Cor. XI. 1.* Sed *Matth. XIX.* gravior quæstio erat decidenda ex prima lege, a primo omnium conjugio Adami, qui primus maritus in mundo, quo tempore Deus leges rerum dedit.

dedit. Puto sic argumento factum satis, & rem illam omni dubio carere, penes æquum rerum æstimatorum.

XVII. Neque magnopere eum juvat, quod prætexit, allegatum a Paulo exemplum fidei Abrahamicæ Rom. iv. quod inde non sequatur, fidem in Abrahamo, aut illius tempore demum institui cœpisse. Siquidem, ut dictum, Christus expresse, & quidem bis, provocat ad principium rerum omnium, atque ad illud primum exemplum in mundi principio, cum quo non debent alia comparari exempla. Quamvis enim fides in Messiam jam ab initio Ecclesiæ obtinuerit ex prima promissione Gen. iii. 15. cum Adam & Eva, Abel, Seth, Lamech, Noach, aliique crediderint, docente Mose Gen. iii. 20. 21. Cap. iv. 1. 14. Cap. v. 21. 23. 28. Cap. vi. 7. 8. & Paulo Heb. xi. non tamen sine ratione prima fidei mentio in Scriptura sacra capite xv. 16. Geneseos occurrit, & quidem fidei Abrahami, quoniam solemne illic fœdus memoratur, quod fuit gratiæ, quam Abraham amplexus, & fidei, qua illud ratihabuit; qualis solemnitas hæctenus observata non erat. Usque ad Abrahamum Messias, qua homo, non fuit notus, nisi sub nomine *seminis mulieris*. Tunc vero Deus Abrahamum Patrem credentium constituit, simulque patrem Messias, ex semine ejus nascituri, quæ est Abrahami paternitas Gen. xvii. 9. Rom. iv. 11. 12. 17. 18. At Abraham non fuit primus fidelis in mundo, sicut Adam & Eva primi conjuges.

XVIII. Id quidem largimur Ath. Vincentio, quod hoc primum conjugium Adamicum homini post lapsum solum norma esse nequeat omnium, quæ de conjugio in quæstionem venire possunt, quæ ratio est, quod summus legislator legi huic connubiali varias addiderit limitationes Levit. xviii. xx. quemadmodum legi domini, laxata postmodum subjectionis obedientia Gen. ix. Fallit tamen vehementer, quod sibi & aliis persuasum velit, non sufficere illud exemplum ac præceptum, ad hanc quæstionem de monogamia vel polygamia decidendam; cum Salvator, quo nos non debemus videri sapientiores, cum pharisæis in arenam descendens, non aliud adducat Matth. xix. 4. 5. 6. illisque allegantibus mandatum Mosis, ab hoc principio non recedat, quod *a principio non fuerit sic*, com. 8. Leges enim istæ in statu integritatis externo mandato simul traditæ, obligant, ut supra visum est, omnes Adami filios, nisi quando & quantum iis derogavit Deus.

XIX. Demonstrari igitur oportet, huic legi de conjunctione unius maris & unius foeminae a Deo aliquid esse derogatum. Quod quia fieri nequit, nemo, hanc institutionem normam esse, dubitaverit, cum Christus nihil aliud intendit, quam perfringere pharisaeorum malitiam, duritiemque cordis Iudaeorum, atque inculcare omnino hanc faciendorum legem ac regulam. Et quia Deus unus est legislator omnium mandatorum suorum Jac. 1v. 12. totius verbi sui auctor, unicum illud dictum Gen. 11. 24. auctoritatem habet nos obligandi, ut qui unum vilipendit praecipuum, jam vilipendat auctoritatem omnium Jac. 11. 10. *Sohar in Exod. col. 287. 292. omnia praecepta legis estimantur pro uno; & si quis vel unicum minuit, idem facit, ac si totam legem destrueret.*

XX. Id Hebraei, numerantes sexcenta tredecim praecipua, quot literas habet Decalogus, eaque in CCXLVIII affirmativa, quot in corpore humano sint ossa, ac CCCLV. negativa, quot in uno anno Solari dies sunt, dividentes, significant, ut quemadmodum ex recta membrorum humani corporis, quae legis divinae symbola sint, constitutione totum corpus se habere debet, sic ex legum observatione tota anima recte se habens, sanitatem, vitam, pacem, & Deo placitam perfectionem consequatur. Contra si vel unicum ex CCXLVIII deficiat vel male habeat, totum corpus languet & in operationibus suis deficit; pariter anima si vel unicum in lege praecipuum transgrediatur, praevericationis omnium rea efficitur. Monentque ut homo nullum diem transeat sine praecipuorum divinorum contemplatione, juxta Psal. cxix. quemadmodum quotidie adspicit lumen solis. Si sacrificia primitus citra praecipuum divinum ultro sint oblata, ut nonnulli existimant, & tamen igne caelitus demisso, auctoritatem & institutionem acceperint; multo magis hoc factum & dictum divinum a nobis considerari oportet, tanquam institutum auctoritatem habens nos obligandi.

XXI. Unicum illud dictum Gen. 11. 24. agendi normam non constituere, Athanasius illustrat exemplo a promissione Messiae desumpto Gen. 111. 15. unde concludere nesciverint fideles, illum ex virgine nasciturum, a Spiritu S. concipiendum, passurum sub Pontio Pilato, aliaque quae nos hodie credere tenemur. In promptu responsio est, illam promissionem radicem fuisse omnis verbi gratiae, quod in Ecclesia unquam audiri debuit, ac fun-

fundamentum & normam fidei, salutisque Adami, & sequentis in omne ævum Ecclesiæ, non minus ac institutio matrimonii radix & norma omnium legum fuit, in posterum de conjugio latorum. Ut ex promissione colligere facile erat Messiam semen mulieris unicum fundamentum salutis, ita ex institutione intelligere promptum erat conjunctionem unius viri & unius feminae.

XXII. Interim ex illa promissione satis animadvertere potuere Patriarchæ, Messiam filium virginis futurum, sicut primis seculis non aliter notus fuit, quam qua *semen mulieris*, quomodo non magis dici potuisset, quam semen viri, nisi sine opera viri intelligeretur; hinc illa appellatio hominis fidelis *נתי משה* nati ex muliere Jobi xiv. 1. qui forte tunc aliam promissionem Messiae non novit. Quo etiam facit, quod hoc Evæ adhuc virgini, ut supra probatum, promitteretur, ab Adamo nondum cognitæ: idemque miraculum, Messiam ex virgine nasciturum, nativitate Isaaci ex sterili matre, aliisque adumbratum fuit. Passionem & mortem Messiae declarabat *contritio calcanei*, ut haberent abunde fidei & obedientiæ normam, sed pro ratione infantilis Ecclesiæ. Variæ autem Prophetiæ, quæ illustrandæ, & corroborandæ primæ promissioni inservierunt, æque Deum habuerunt auctorem, ideoque paræ sunt auctoritatis, non autem exempla hominum, qui errare possunt. Ostendat nobis Vincentius, Deum aliis Scripturæ locis mandasse & confirmasse Polygamiam, sicut confirmavit adventum Messiae.

XXIII. Ejusdem commatis objectio est pag. 152. Sicut pluralitas festorum, inquit, a Deo mandatorum, ut sunt Pascha, encæna, & neomenia, non præjudicat unitati septimæ diei a Deo institutæ, ita nec unitas uxoris Adamitiæ pluralitati uxorum, non a Diabolo, sed a Deo ipso sanctissimis patriarchis adductarum, ullum præjudicium adferre potest. Infirma enim valde consequentia est a mandato & facto divino ad factum humanum; dicit enim non probat, a Deo plures uxores patriarchis esse adductas. Et quæstio est de lege morali non de ceremoniali. Nemo facile inficiatus fuerit, aliam esse rationem Sabbathi septimi diei & festorum cum reliquis ceremoniis abrogandorum Colos. ii. quæ sapientissimus legislator non sine causa adjecit Num. x. 10. Lev. xxii. xxv. peculiaria populi Judaici beneficia, & varia N. T. bona

concernentia. Doceat nunc Athanasius, Deum pariter antiquissimo illi instituto Gen. 11. 24. derogatum voluisse, & polygamiam mandasse. Sed vero sicut hisce festis divino jussu institutis, acceperunt alia nonnulla, ab hominibus introducta, quales fuerunt dies quidam jejuniorum, quarti, quinti, septimi & decimi mensis Zach. vii. 3. 4. 5. Cap. viii. 18. 19. similiter festum Purim Esth. 1. x. & templi encaniorum 1 Maccab. iv. 59. Joh. x. 22. quæ omnia humano consilio cœperunt: ita Polygamia ab hominibus introducta. Hæc de ordine Mosaicæ narrationis, & institutione tanquam norma conjugii, sufficiant.

CAPUT IV.

An eodem modo se habeat creatio monogamica hominis & brutorum.

I. **M**Issis argutiolis Ath. Vincentii ad tempus instituti conjugii, & seriem Mosaicæ narrationis, protinus nos ad Theophili argumentum, ab animalibus petitum, examinandum componimus, quo persuasum nobis vult, Polygamiam divinæ creationi seu primæ institutioni non repugnare. Ita enim infit *Thesi xvi.* Sicut in quovis genere animalium par & par Deus creavit, ipse vero non prohibuit, quo minus masculus ex. gr. aries cum pluribus ovibus misceatur; ita Deus in genere quidem humano, etiam primitus par creavit, ipsi vero, quod displiceat, quando unus maritus cum pluribus uxoribus consentiat, nuptiam legitur. Sufficit quidem ad conjugium, ut ad amicitiam ad minimum duo, ad collegium tres, nil vero prohibet, quo minus in conjugio, in amicitia, in collegio, possint esse plures. Eadem alia occasione repetit *Thesibus LIX. LX. LXI.*

II. Athanasius Theophili mentem fusius exponens ita ratiocinatur: si creatio paris facit universalem legem, ex qua monogamia exclusiva possit probari, non tantum Polygamia humana, sed & brutalis erit contra primam creationem, adeoque peccarent plerique patresfamilias contra creationem, quando arietes, hædo, gallo, plures oves, capras, gallinas admittunt, & propter abusum hunc creaturarum, gementium ad Deum, juxta Paulum (*Rom. viii.*) grave judicium in die pantocritico necesse haberent (quæ etiam verba Theophili *Th. LIX.*) Vim ergo argumenti non esse

in